

FM2015/133
29. april 2015
Aqqaluaq B. Egede

Aalisarnerup nutarterneqarnera qanoq naammassiniarneqarnersoq pillugu apeqquaqaat aallaavigalugu oqallisissiaq.

(Inatsisartunut ilaasortaq Ane Hansen, Inuit Ataqatigiit)

Inuit Ataqatigiit aalisarnermik inuussutissarsiut aningaasarsiorfittut pingaarnertut tapersorsorluarparput. Aalisarluarneq aqutissiuunniartuassavarput nunatsinni inuit atugaat akissaqarfigiumagatsigit. Meeqqat inuusuttut aammalu utoqqaat nunatsinni atugaat taamatut pitsaasuunissaq qulakkeerumavarput. Aalisagaqassutsimik piujuartitsineq aamma inuit nunatsinni atugaannik patajaallisataavoq pingaarutilik.

Aalisarnerq pillugu naalackersuinikkut aqutsineq pisuussutinik uumassusilinnik atorluaanissamik periarfissiiniarnermillu tunngaveqartariaqarpoq. Tassami pisuussutinik atorluaaneq tassaangilaq killeqanngitsumik aalisartitsineq.

Periarfissanilli atuilluarneq aqutsilluarnerlu inuiaat nunatsinni atugaasa patajaatsuunissaat qitiutillugit piujuarsinnaatillugillu aqutaasariaqarpoq. Aalisarnerq pillugu inatsisissap naalackersuinikkut qanoq siunertaqartumik ingerlateqqinnissaa Inuit Ataqatigiinniit isummersoqataanissatsinnut pingaarutilimmut piareersimavugut. Siunnersuuteqartorlu Ane Hansen Inuit Ataqatigiit isummatsinnik siunnerfeqatigiiffeqarnissatsinnik periarfissiimmat qutavigaarput.

Aalisarnerq pillugu inatsisip inaarsarneqarnissaa pisariaqavippoq. Inuussutissarsiummi aningaasarsiornikkut pisussaaffiit sinaakutissallu, minnerunngitsumillu siunissaq ungasinnerusog eqqarsaatigalugu qularnaatsumik aalisartut atugassaqaqtitaanissaat qulakkeerneqartariaqarmat. Siunertaq inatsisartuni inuiaqatigiinnilu ataatsimoorussamik sulisoqarnissaanik pisussaaffiliimmat Inuit Ataqatigiit aammaarluta naalackersuisut kaammattoqqissavagut oqallinnernik paasissutissiinernillu aallartitseqqullugit. Minnerunngitsumik naalackersuinikkut pisariaqarluinnarpoq aalajangiiffigisassat ataasiakkaat tusarniaassutigisaqattaaginnarnagit naalackersuisooqatigiit namminneq aamma suniarnerminnik innersuussisarnissaat.

Naluneqanngilaq aalisarnermut inatsit siunertaqarmat aalisartut sapinngisamik pisortanit tapiissutitaqanngitsumik ineriartornissaminnut periarfissinneqarnissaannik, aamma aalisariutinik sinerissamut qanittumi aalisartuusunik nutarterinikkut aalisartut ataasiakkaat isertitaqarnerulernissaat anguniarneqarmat. Tassa aalisarnermi ingerlatsinermi isertitaqarnerulernissaq taamatullu pisuussutinik atuinermi erniat annertunerulernissaat qitiusutut timitalerniarneqarpoq.

UKA 2011-imi Aalisarnerq pillugu inatsisissatut siunnersuut imm. 35 aalisarnermut ataatsimiititaliami sammineqarmat Inuit Ataqatigiit siunnersuutigisimasatta nanginneqarnissaat naalackersuisunut aammaarluta kaammattuutigissavagut. Suliassat pingaarutilit siunnersuutigisavut ukuupput:

1. Sinerissap qanittuani raajarniarnermi pisassanik niuerutigineqarsinnaasunik pigisaqarsinnaanerup 15 %-mik killilerneqartoq malitseqartinneqartariaqarpoq toqqaanartumik toqqaannangitsumillu pisassanik piginnittuusoqarnissaanik oqaasertaliinermik.
2. Raajarniarneq aamma qaleralinniarneq pisassalluunniit allat aamma pineqartillugit sinerissap qanittuani imaluunniit avataasiortuni pisassat nutaamik nalilersuiffiginerisigut pisassanik avitseqatigiinnerulluni pisuussutinik atuineq periarfissarsiuunneqassasoq. Imaluunniit...
3. Pisuussutit uummassusillit atuarluarneqarnerunissaat siunertarlugu, aningaasallu amerlanerusut nunatsinni iluaqutaanerulernissaat siunertarlugu aaqquuseqqinnissaq periarfissinniarlugu ukiut tallimat sioqqutsisumik pisassat niuerutigineqarsinnaasut uterartinneqassasut.
4. Suleqatigiissitaliortoqassasoq aalisarnermik inuussutissarsiut pissarsissutaaneruleqqullugu aalisakkanik tunisassiornermi nalitunerulersitsinissamik siunertamut iliuusissanik siunnersuusiortussamik.
5. Avaleraasartuut pisassiisutaassapput nunatsinni innuttaassuseqartunut salliutitsinertalimmik, nunattali avataaneersut kisimik pisuussutinik atuinermut akitsuuteqartinneqassapput. Taamatut nunaqavissut umiarsuarnik avataasiornermillu pigisanik nalilinnik ineriartortitsillutik siuttuulernissaat nunatsinni timitalersonneqassammat.
6. Sinerissap qanittuani avataanilu pisassiisutit ukiut tallimat sioqqutsisumik nalunaarnikkut uterartinneqassasut, pisassanillu niuerutigineqarsinnaasunik bank-imik pilersitsisoqassasoq.
7. Tulaassisusaatitaanermut piumasaqaatip annertussusissaannik qaffaanissap isummerfigineqarnissaa pissasoq pisariaqarpoq.
8. Aalisakkat akiisa isumaqatiginiutigineqartarnerat piviusorsiornerulissappat, aamma aalisartut aalisakkat akiinut sunniuteqarsinnaaneratt annertusissappat, taava avaqqunneqarsinnaanngilaq tunitsiviit aalisartuujutigalutik avammut niuertuunerat apeqqusersussallugu.

Siunnerffii isumaqatiginiutigineqarsinnaasut amerlaqaat, aalajangersaanissarli aamma nukinginnarsivoq. Pisariaqavippoq naalakkersuisut ulluinnarni ingerlatsinermi qanimut malinnaasutut siunnerfeqartumik tikkuussinermikkut oqallinnernik maannangaaq aallartitsinissaat. Inuit Ataqtigiiit piareersimavugut aamma utaqqiinnarpugut naalakkersuisut siunnerfiinik tusartinneqarnissatsinnut. Siunnerfigummi oqaatigisarlugit siunnersuuteqartarpugut. Aamma kissaatigaarput naalakkersuisut siunnerfeqartumik tikkuussisumillu aalajangiiffigisassanik siunnersuuteqarnissaat.

Tassa pisariaqarpoq iliuuseqartoqarnissaa. Inuit Ataqtigiiit isumaqarpugut naalakkersuisut piaartumik iliuuseqarfigisariaqaraat nunatsinni aalisarnermik piniarnermillu ilinniarnarup apeqqusigaanngitsumik aalisartunngornissamut piniartunngornissamullu matuersaataalernissaa. Inuusuttut piniarnermik aalisarnermillu ilinniarsimasut ilinniarsimanertik atussavaat apeqqusigaanngitsumik nalorninaatsumillu inuussutissarsiummut isersinnaatitaallutik. Aalisarneq inuussutissarsiutaavoq aningaasarsiornikkut pingaarutilik, aamma ukiorpasuarini tulliuuttuni qitiulluni nappataajuartussatut sukatiqassaavoq.

Imaanngilaq aatsitassarsiortoqassappat taava aatsitassarsiorneq aalisarnermiit pingaartinneqarnerulissasoq. Taamak naalakkersuinikkut siunnerfeqarniartartunut erseqqissumik oqaatigissavara; naamerluinnaq aalisarneq pingaaruteqarnerpaajuartussatut, piujuartussatut, inuussutissarsiutinilli allaniit ingiaruminaatsutut attanniagassaavoq. Aalisartut aalisassapput, piniartut piniassapput, ilinniartitaanerli aqquataassaat inuussutissarsiutini allani ineriartortuni naleqqussarsimasunik sulisussanik piareersaanikkut. Aalisartut aniatillugit inuussutissarsiutinullu

allanut nuuginnavitassatut takorluugaqarneq piviusuunersoq nalilersoqqinneqartariaqarpoq. Inuussutissariutit suulluunniit suliamut piginnaanngorsarnissamik ilinniarsimanermillu piumasaqaateqarput.

Inuussutissarsiuteqarnikkut nutarterinissaq uniffiussanngilaq, aamma nutaaliornissaq pisariaqarpoq. Aalisarnikkut nutarterisoqassappat taava naalackersuinikkut suliaqartugut eqqarsartariaasikkut aamma nutaaliortariaqarpugut. Nutaaliorneq piviusorsiortoq, tassaasariaqarpoq siunissami atasinnaasumik aamma aningaasarsionerulernermik, kiisalu aalisartut nutamik periarfissaannik tunisassiaqalerneq.

Inuit Ataqtigii isumaqarpugut aalisariaatsit nutaat tunisassiassallu nutaat nassaaralugit inuussutissarsiutit piviusunngortinniarneqassasut nunatsinni inuussutissarsiutinik aallarnisaanermik misilittagallit, soqtigisallit aamma ilisimasariaqartunik periarfissanillu nassaarsiullaqqissortavut suleqatiserinerisigut. Piffissanngorpoq inuussutissarsiut aalisarneq oqallisigiinnarnagu nutaaliorfittut inerisarlugu aallartinnissaa.

Maani inersuarmi nutaaliornep oqaasertai naammaqaat. Oqaatsit timalersornissaat sinerissami inuit piginnaanillit peqatigalugit inerisarniartigit. Nunat allat inuiaallu allat kisiisa ilisimasaqalerfissatut isumalluutiginaq inuiattut nammineq nunatsinni periarfissat nutaat ilisimanerpaajusariaqarpavut.

Eqqarsartaaserput ima namminiilivinnissatsinnut naleqqutsigilertariaqarpoq, inuit isumassarsiaat pitsaasut aningaasalersuartaqarpagut. Ullumikkut toraagaqanngitsumik inuussutissarsiutinik ineriartortitsiviit siammasissorujussuarmik aningaasarpassuarnik atuiffigiunnaarlugit.

Oqaatigeqqissavara, Inuit Ataqtigii piareersimavugut takornariaqarneq aamma imminut pilersorneq nutaaliornep toqqaratsigit Inatsisartut aningaasanut inatsisaanni pingaarnertut aningaasalersugaassasut. Imminut pilersorneq nutaaliornep aalisarneq tunngavigalugu annertuumik ineriartortitassaapput.

Pisariaqartipparput aamma partiit allat inuussutissarsiornikkut pingaarnersuinerat aningaasalersuinissamillu tulleriarinerata tusaalaarsinnaassallugit. Sooq aalisarnermi tunisassiassanik nutaaliorfimmik, aalisakkanik nutaanik tunisassiornermik niuernermillu qaamaasanik ineriartortitsivissamik ilinniarfeqalersinnaanngilagut? Pissutaava isumaqaratta aalisarneq tassaasoq aalisartut, tunisassiorfiit pisassiissutillu eqqartorneqarfissaat? Ukiopassuit aalisarneq pillugu naalackersuinikkut isiginiarneqanngilaq nunatta avataanut niuerfiit aningaasarsiornikkullu periarfissat qanoq inuiaqtigiinnut iluaqutaanerunissaat.

Inuiat Ataqtigii isumaqarpugut pisuussutitta uumassusillit avammut niuerutigineqarneranni aningaasat ingerlaarnerat suliffeqarfinnut A/S-itut ingerlatsiviusunut akisussaaffinngortinneqarsimanerat allanngortariaqartoq. Pisariaqarnerpa aalisarnerup silarsuaani nutamik aallartinnissaq? Pisassanik niuerutigineqarsinnaasunik uterartitsisoqarnissaa ukiut tallimat ingerlaneranni pissasoq periarfissiiniarta. Ukiut tallimat qaangiuppata pisassat nutamik agguanneqarneranni nunaqavissut aallaavigalugit suliffissat nunani allamiunit isumalluuteqarfiusut utertissimassavagut.

”Nunatta tunitsivia avammut tunisassiorortoq” pilersinneqarsimassaaq. Pisuussutit uumassusillit avammut tunisassiarineqartussat tamarmik inuiaqtigii tunitsiviannut tunineqarsimassapput. Aningaasarsiornikkut iluanaarutit inuiaqtigiinnut tussapput, inunnut ataasiakkaanut kisimi iluanaarutaanatik. Allatut oqaatigalugu, pisuussutivut uumassusillit aatsaat inuiaqtigiinnut kalaallinut iluaqutaanissaat annertunerpaaffissaminiilissaaq.

Allatut oqaatigalugu, nunatta inuisalu inuussutissarsiornikkut aningaasarsiornikkullu siuariartornissaat takorloorparput pissasoq nunap inuisa namminneq kivitseqatigiillutik ilusilersueqatigiinnerisigut. Aatsitassarsiorneq inuussutissarnermut nunap politikkiata saniatigut inerisagassaavoq qaqugorsuarmut isumalluutaasinnaangitsoq. Inuussutissarsiutit piujuartussaasut mianerissavagut sunneruminaqaat, mingutsikkuminaqaat, innarleruminaqaallu.

Aalisarneq, savaateqarneq avammullu tunisassiorneq, taakkuupput piujuartussat aatsitassarsiornep "nakkartitassarinnngisai". Minguissuseq immi aamma nammiilivinnissamut aqqutissiuuvoq. Taama oqarneq akerlerigukku, isumaqaruillu Uran aatsitassallu akuutissanik ulorianartunik atuiffiusussat aalisarnermut savaateqarnermullu iluaqutaaginnassasut kukkuneruvoq.

Isumaqatiginngikkumma aperinissannut oqaaseqarnissannullu periarfissaqarputit. Piujuartitsineq eriaginninnerlu Inuit Ataqtigiit naalakkersuisooqateqalernissamut akiginngisaannassavarput. Allatut oqaatigalugu nunatta inuisalu kukkusumik pinerliorfigineqarnissaat, pisuussutaasalu innarlerneqaratarsinnaanerit qanillattornaviannngilarput.

Tassa aalisartut savaatillillu inuussutissarsiutaat, aamma naatitsineq nunattalu minguissusiata periarfissiissutai ullumikkut siunissamilu nalorninartorsioqqunagit, nalorninartorsioqortitsisunut akerliuvugut.